

Ngũ Hành Sơn

Ngũ Hành Sơn hay núi Non Nước là tên chung của một danh thắng gồm 6 ngọn núi đá vôi nhô lên trên mặt bãi cát ven biển, trên một diện tích khoảng 2 km², gồm: Kim Sơn, Mộc Sơn, Thủy Sơn (lớn, cao và đẹp nhất), Hỏa Sơn (có hai ngọn) và Thổ Sơn, nằm cách trung tâm thành phố Đà Nẵng khoảng 8 km về phía Đông Nam, ngay trên tuyến đường Đà Nẵng - Hội An; nay thuộc phường Hòa Hải, quận Ngũ Hành Sơn, thành phố Đà Nẵng, Việt Nam.

Tên núi Non Nước (tức Non Nước Sơn) đã có từ lâu đời, và đã đi vào ca dao Việt Nam như một thi ngữ kết tinh nghiêm túc thi vị của người dân địa phương:

Chiều chiều mây phủ Sơn Trà,

Sớm rờn Non Nước trĩu đà chuyền mưa.

Theo một số người, tên Ngũ Hành Sơn không mang tính hoa mỹ hơn, mà người đời ra nó đã dựa vào thế đất, thế núi và có kết hợp các yếu tố của thuyết âm dương-ngũ hành.

Tuy nhiên, từ cuối thế kỷ 19, một nhà nghiên cứu người Pháp là Albert Sallet, thì lại dựa vào chữ viết của núi đá để đặt tên cho thắng cảnh là “Les montagnes de marbre” (Nhóm núi đá cẩm thạch)

Mô tả của núi này, trong sách Địa Nam địa chí của biên có đoạn viết:

...“Tả trong Sa Động đất ngẩng lên 6 ngọn núi đá. Sông rờn vòng phía tây, biển lớn bao phía đông, hình núi như n ho. Trữi th, nhìn ra xa, sắc như g m mây, r t đáng yêu....Phía đông có đài V ng H i, phía tây có đài V ng Giang, m i đài l i có m t bài văn bia ghi l i. Bên h u chùa Tam Thai có phúc đ a Đ ng Thiên, ó có hành cung, là m t đ i danh th ng c a m t t nh Qu ng Nam”.

Thật vậy, Ngũ Hành Sơn nằm giữa vùng cát trắng mịn biển Non Nước kéo dài đến bán đảo Tiên Sa. Theo các nhà địa chất học, của núi này thực ra đây là các hòn đảo ở gần biển do tác động của thủy triu phù sa bồi đắp, nên liên với lục địa. D n dài, vì b n c m a và khí h u tác đ ng xói mòn t o ra nh ng hang đ ng đ ng và hình thù k thú. Đ c bi t, đá c m th ch t i đây có màu ngũ sắc, phân chia theo thế núi: đá ở Thủy Sơn thường có màu hồng, ở Mộc Sơn thường có màu trắng, ở Hỏa Sơn thường có màu đỏ, ở Kim Sơn thường có màu tím và ở Thổ Sơn thường có màu nâu. Quanh Ngũ Hành Sơn, về phía đông có biển Đông với bãi cát mịn trắng mịn ven biển; ở phía tây và nam là sông Cò chảy qua hòa vào nhánh sông C m L . ở thế kỷ 17-18, nhánh sông này là đường thủy thông thương huyết mạch giữa Đà Nẵng với Hội An, về sau bị bồi lấp.

Các loại thực vật quý có ở đây, là: Thiên tu, Thực tr sinh, Cung-nhân-th (Amaryllis) lài trắng, C nh-thiên (Crassule), Mộc tê, Ch ng não, Thổ lý (M. Vyriflora, có tinh dầu dùng để trét ghe thuyền), T quý... Về hoa rừng có nhiều loại phong lan. Về động vật có loài kh D c

hiện, và các loài dơi, chim hói yểu, v.v...

Ngoài các di sản văn hoá lịch sử còn in đậm trong các hang động, và trên mặt công trình chùa, tháp dưới các thung lũng, như mặt mặt tượng quân Trần Quang Diệu, đức tôn công chúa Ngọc Lan (em gái vua Minh Mạng), bút tích sắc phong quốc tử còn lưu giữ tại chùa Tam Thai của triều Nguyễn, v.v;... đây còn có các di tích lịch sử dưới tranh của nhân dân Việt như Đóa Đào núi đá Chông, hang Bà Tho, núi Kim Sơn, hang Âm Phủ, v.v..

5 hang động:

Kim Sơn

Kim Sơn ở phía Bắc. Hình dáng núi trông như mặt quạt chuông úp sấp, nằm giữa Hố và Sơn và Thụ Sơn, và bên cạnh dòng sông Trường Giang dài vĩi sông Hàn. Ngày nay dòng sông Trường Giang đã bồi đắp mặt phẳng thành đồng ruộng và ao hồ. Nằm trên lưng núi này là ngôi chùa Quan Âm kính vĩi động Quan Âm huyền bí.

Mộc Sơn

Mộc Sơn ở phía Đông Nam, nằm song song vĩi núi Thụ Sơn. Dù mang tên là "mộc", nhưng cây cối ở đây rất ít. Theo Quách Tấn, xưa kia núi này cũng là một hòn đảo vĩi sông núi đồng động, đá trồi nhô lên tua tủa. Về sau, sông núi ở phía Bắc và phía Nam bồi đắp xói nhều nên trông như mặt bể thành hồ lồi lõm.

Thu Sơn

Thu Sơn nằm trên dải đất trũng theo hướng Đông Bắc, khoảng 07 ha, cao khoảng 120 m. Vì núi có ba đỉnh nằm ở ba hướng giữa ba ngôi sao Tam Thai ở đuôi chòm sao Đới Hùng (dân gian gọi là Sao Cày), nên còn có tên gọi là núi Tam Thai. Đây là ngọn núi lớn, cao và đẹp nhất, thung lũng đẹp nhất nhì ở đèo viếng.

Số lượng ba đỉnh của núi:

-Thung Thai : là ngọn cao nhất 106 m ở phía Tây Bắc của Thu Sơn, đáng kể có: chùa Tam Thai, chùa Tam Tôn, chùa Tỳ Tâm, khu Hành Cung, Vọng Giang Đài (đài ngắm sông) [11], động Hoa Nghiêm (mặt trong sông thung ở đây có thung núi thung Thiên Y A Na của người Chăm), động Huyền Không, động Linh Nha,...

-Trung Thai : là ngọn thấp nằm ở phía Nam của Thu Sơn, đáng kể có: Cống trãi (Cống Vân Căn Nguyễn Tấn Quát), động Vân Thông (tên gọi là Hang Lớn Trãi), động Thiên Long (tên gọi là Hang Rừng), động Thiên Phủ của Đóa a...

-Hố Thai : là ngọn phía Đông thấp nhất của Thu Sơn, đáng kể có: chùa Linh Động, tháp Xá Lợi, Vọng Hố Đài (đài ngắm biển), động Tàng Chấn...

Đỉnh biển, trên Thu Sơn còn có hai di vật quý hiếm, đó là tấm bia Phò Đà Sơn Linh Trung Phật tại động Hoa Nghiêm, và tấm Kim bài hình quạt tim lớn có bút tích của vua Minh Mạng ban tặng cho chùa Tam Thai.

Theo thông tin trên website Ngũ Hành Sơn, thì ngay dưới (1825) vua Minh Mạng đức nhân chủi ngọn Thụ Sơn, đã cho xây dựng hai con đường bậc cấp đi lên núi, đó là lối đi lên chùa Tam Thai và lối đi lên chùa Linh Động (xưa gọi là đường Chấn). Ngày nay, hai con đường này là cổng phía Tây gồm có 156 bậc đá dẫn đến chùa Tam Thai (xây dựng năm 1630), và cổng phía đông gồm có 108 bậc dẫn đến chùa Linh Động.